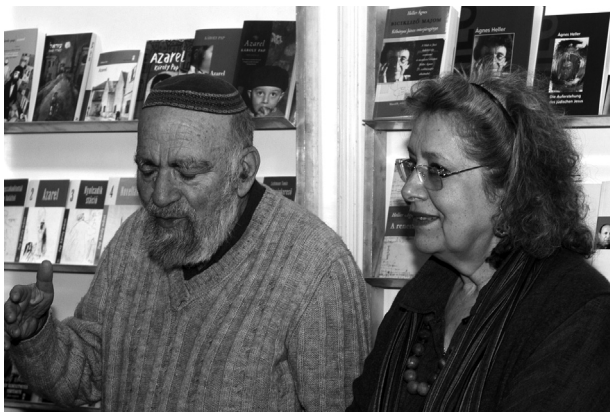

Mira Zakai halálára

André Hajdu estjén a jeruzsálemi Bet Avihaj kulturális centrumban
André zenészeivel a háttérben köszöntőt mond, 2014

A magyar zsidóság is sok ágra szakadt – elsősorban a holokauszt következményeként. Diaszpórájuk – diaszpóra a diaszpórában – szinte felöleli az egész glóbuszt. A kisebbségi magyar zsidók mellett – akik a magyarság kisebbségbe kerülésével sodródtak kétszeres kisebbségbe – a legnépesebb magyar zsidó „törzs” olyan kisebbségbe vándorolt ki, illetve vissza, amely a zsidó többséget célozta meg. Ilyen volt a palesztinai jisuvba történt kirajzás – amely honfoglalásban kiemelkedő szerepet vitt elődünk, a Patai József szerkesztette *Múlt és Jövő*. Igazi honalapító dinasztia – akik személyes életükkel is példát mutattak a „zsidó kérdés” megoldását illetően. (Nem egy izraeli idős magyartól lehet hallani: „az életemet a *Múlt és Jövő* mentette meg, mert a lap hatására időben kijöttünk, s elkerültük a *soát*.”) A Patai család az utolsó hajók egyikével hagyta el a II.

André Hajduval a Jeruzsálemi Könyvvásáron a *Múlt és Jövő*-stand megnyitóján, 2012

világháborúba és a zsidók ellen viselt háborúba süllyedő Európát.

É család példája is bizonyítja a veszteséget, amely a modern Magyarországot a zsidók elpusztítása és elüldözése miatt sújtotta: Patai József egyik fia, Rafael, világhírű folklorista lett. Még Heller Bernát tanítványaként az Országos Rabiképzőben kezdte a tanulmányait (a jeruzsálemi Héber Egyetemen ő volt az első, aki PhD-fokozatot szerzett), a másik fiú, Saul, világhírű kémikus lett, az izraeli tudomány egyik dísze. Lánytestvérüknek, Évának – aki magyar költőnek indult – csak a lánya emelkedett világhírűvé: Mira Zakai énekes és zenepedagógus.

A Givat Ajin-i Patai utca lakója már nem beszélt ugyan magyarul, de magyarnak vallván magát érdekelte a magyar kultúra, nagyszülei öröksége.

Unokatestvérével, Daphne Pataival (Raphael Patai lányával) a New York Public Library kertjében, 2006
Itt kutattam a PhD-mhez a Patai file-ban, mindketten segítettek a disszertációm elkészítésében

Sokszor voltam vendég a házában, mint a régi *Múlt és Jövő* morzsáinak felszededegetője és gyűjtője, s nemkülönben: csak úgy.

Élete vége felé André Hajdúval dolgozott együtt, közösen adtak ki könyvet. (Szó volt magyarra fordításáról is.) Érdekelte a Kodály-módszer, s énekelt Bartókot is. (Lásd az *Izraeli szellem ma* című interjúkötetemben [Budapest, 2010] – az életútját.)

A *Múlt és Jövő* hívét és barátját, ügye jóakaróját vesztette el benne. S ahogy itthon – a magyar-zsidó kultúra kibocsátó centrumában –, úgy a másik házában is, folytathatatlanul (ez külön téma, de nem attól elszigetelten), a magyar-zsidó kultúra ága – ahogy Herzlünk megjósolta – végletesen elszáradni látszik.